

**Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny
w Lipsku**

**Powiatowa Stacja
Sanitarno-Epidemiologiczna
w Lipsku**

Ocena stanu bezpieczeństwa sanitarnego powiatu lipskiego za 2021 rok

Opracowanie zbiorowe

Autorzy rozdziałów:

I – Aneta Fundowicz

II – Aneta Kaczmarska

III – Dorota Kusio

IV – Iwona Sosnowska

V – Lidia Piskór

VI i VII – Jadwiga Nogieć

Wstęp

Podsumowanie

Skład

Opracowanie

Szanowni Państwo,

Wzorem lat ubiegłych przedkładam Państwu w załączeniu informację o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu lipskiego za rok 2021 zgodnie z art. 12a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U z 2021 r., poz. 195) i serdecznie zapraszam Państwa do zapoznania się z cyklicznie wydawanym przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Lipsku raportem o stanie sanitarnym powiatu lipskiego.

Niniejsze opracowanie stanowi raport o stanie sanitarnym i sytuacji epidemiologicznej powiatu lipskiego, wskazuje na najważniejsze zagrożenia, przyczyny ich powstawania oraz kierunki dalszych działań zapobiegawczych. Raport zawiera informację o warunkach higieny środowiska, higieny pracy w zakładach pracy, higieny procesów nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, zdrowotnych żywności, żywienia i produktów kosmetycznych, higieniczno-sanitarnych, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne, warunkach sanitarnych obiektów użyteczności publicznej oraz obejmuje działalność oświatowo-zdrowotną i promocję zdrowia.

Pragnę zwrócić Państwa uwagę na szeroki zakres zadań z zakresu zdrowia publicznego, do których realizacji powołana została Państwowa Inspekcja Sanitarna. Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej ukierunkowana jest na ochronę zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych, jaką jest m.in.: choroba szczególnie niebezpieczna i wysoce zakaźna COVID-19 wywoływana przez wirusa SARS-CoV-2 i chorób zawodowych. Podejmowane działania służą zapewnieniu bezpieczeństwa sanitarnego mieszkańcom powiatu lipskiego poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska. Szczególne działania o szerokim zakresie prowadzone są w kierunku szerzenia oświaty zdrowotnej. Sytuację epidemiologiczną i stan sanitarny powiatu lipskiego opracowano na podstawie informacji i materiałów własnych zebranych podczas kontroli/wizytacji nadzorowanych obiektów i na podstawie przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych.

Realizując zasadę pełnego dostępu opinii publicznej do informacji, dotyczącej bezpieczeństwa sanitarnego, pełny tekst raportu mogą Państwo znaleźć na stronie internetowej PSSE w Lipsku.

Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny
w Lipsku

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	5
I Sytuacja epidemiologiczna na terenie powiatu lipskiego.....	6
II Obiekty komunalne.....	12
III Ocena stanu sanitarnego zakładów pracy.....	14
IV Obiekty żywności, żywienia.....	16
V Stan sanitarno-higieniczny zakładów nauczania i wychowania.....	21
VI Działalność w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.....	23
VII Działalność oświatowo-zdrowotna i promocja zdrowia.....	24
Podsumowanie.....	28

WSTĘP

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lipsku (zwany dalej PPIS) obejmuje zapobiegawczym i bieżącym nadzorem sanitarnym powiat lipski, w skład którego wchodzi miasta Lipsko i Solec nad Wisłą i gminy: Lipsko, Chotcza, Ciepeliów, Sienno, Solec nad Wisłą, Rzecznów.

Teren objęty nadzorem zajmuje obszar 747,6 km² i liczy 33 428 mieszkańców (stan na 30.06.2021 r.).

Głównym celem działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest zapobieganie powstawaniu chorób zakaźnych i zawodowych oraz ochrona życia i zdrowia ludzi przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych.

Zadanie to realizowane jest poprzez prowadzenie:

- działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych oraz sprawowanie nadzoru nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w placówkach służby zdrowia,
- nadzoru nad jakością wody oraz obiektami służącymi do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia przez ludzi oraz na potrzeby gospodarcze,
- nadzoru nad warunkami pracy oraz narażenia zawodowego na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy,
- nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego,
- nadzoru nad warunkami nauczania, wychowania, opieki oraz wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży,
- nadzoru zapobiegawczego, w szczególności uzgadniania projektów, planów zagospodarowania przestrzennego, uzgadniania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz uczestniczenie w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych,
- działalności edukacyjnej i kształtowanie zachowań prozdrowotnych wśród mieszkańców powiatu.

W 2021 r. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Lipsku (zwana PSSE) przeprowadziła łącznie 797 kontroli i pobrała 286 próbek do badań laboratoryjnych wody i środków spożywczych.

Istotnym elementem działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej są przedsięwzięcia z zakresu edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia. Mają one na celu realizację krajowej i unijnej polityki prozdrowotnej opartej na identyfikacji zagrożeń i podejmowaniu działań profilaktycznych i zapobiegawczych.

PPIS w Lipsku od kilku lat włączony jest do funkcjonowania w centralnych systemach monitorowania sytuacji epidemiologicznej w skali krajowej i unijnej.

PPIS w Lipsku w trakcie swoich działań współpracował z jednostkami samorządu terytorialnego z terenu powiatu lipskiego (m.in. ze Starostwem Powiatowym w Lipsku), służbami – zwłaszcza z Komendą Powiatową Policji w Lipsku oraz innymi instytucjami.

Bardzo dobra współpraca, jak również zaangażowanie wszystkich pracowników PSSE w Lipsku pozwoliły uzyskać efekty przedstawione w niniejszej *Ocenie stanu bezpieczeństwa sanitarnego powiatu lipskiego za 2021 rok*, a wnioski pozwalają zwrócić uwagę na potrzeby i kierunki działania w kolejnych latach.

I. SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA NA TERENIE POWIATU LIPSKIEGO W 2021 ROKU

1. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych

Tabela 1. Zestawienie liczby zachorowań i zapadalności na choroby zakaźne w powiecie lipskim w latach 2019–2021

Grupa chorób	Nazwa jednostki chorobowej	ROK 2021		ROK 2020		ROK 2019		UWAGI /dotyczące 2021 r./
		Liczba przypadków	Zapadalność na 100 tys. mieszkańców	Liczba przypadków	Zapadalność na 100 tys. mieszkańców	Liczba przypadków	Zapadalność na 100 tys. mieszkańców	
Choroby przenoszone drogą pokarmową	Salmonellozy	9	26,7	7	20,7	7	20,6	W porównaniu do lat ubiegłych liczba zachorowań utrzymuje się na porównywalnym poziomie.
	Zakażenia <i>Clostridium difficile</i>	45	133,4	13	38,5	11	32,3	
	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe	7	20,57	7	20,7	24	70,5	W porównaniu do ubiegłych lat obserwuje się spadek zachorowań.
	Wirusowe zakażenia jelitowe ogółem	10	29,6	7	20,7	38	111,7	Obserwuje się spadek zachorowań.
Wirusowe zapalenia wątroby	Wirusowe zapalenie wątroby typu B	0	-	0	-	0	-	Od dwóch lat nie odnotowano przypadków zakażenia WZW typem B i C.
	Wirusowe zapalenie wątroby typu C	0	-	0	-	1	2,9	
Choroby przenoszone drogą kropelkową	Odra	0	-	0	-	0	-	
	Różyczka	0	-	0	-	1	2,9	
	Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	1	3,0	0	-	2	5,9	
	Krztusiec	0	-	1	2,9	0	-	
	Grypa i zakażenia grypopodobne	2108	6248,1	4299	12742,3	4550	13371,3	Nie odnotowano zgonów z powodu grypy.
	Gruźlica	1	3,0	4	11,9	4	11,8	Od kilku lat sukcesywnie spada liczba zachorowań na gruźlicę. W Polsce zarejestrowano 166 przypadków mniej niż w roku ubiegłym.
	COVID-19	2049	6073,3	1006	2981,8	-	-	Odnotowano znaczny wzrost zachorowań na wirusa SARS-CoV-2.
Inne choroby zakaźne	Borelioza (choroba z Lyme)	15	44,5	40	118,6	39	114,6	Wszystkie zachorowania - postać wczesna (rumień wędrujący). – 15 przypadków.
	Pokąsania przez zwierzęta	30	88,9	34	-	63	-	4 osoby zaszczepiono p/ko wścieklicznie po narażeniu.
	Tężec	0	-	0	-	0	-	
	Róża	2	5,9	4	11,9	7	20,6	
	Choroby przenoszone drogą płciową, w tym zakażenia wirusem HIV i zachorowania na AIDS	0	-	0	-	0	-	Ostatnie zakażenie wirusem HIV w powiecie odnotowano w 2013 r.

Celem prowadzonego nadzoru epidemiologicznego w powiecie lipskim było monitorowanie sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych oraz wczesne wykrywanie zagrożeń w celu ich skutecznego zwalczania. W 2021 r. na terenie powiatu lipskiego zarejestrowano 2148 przypadków zachorowań na choroby zakaźne, w 2020 r. zarejestrowano 1261 przypadków, natomiast w 2019 r. zarejestrowano 587 zachorowania na choroby zakaźne.

W minionym roku działania podejmowane przez Sekcję Epidemiologii wynikały w głównej mierze z aktualnej sytuacji epidemiologicznej powiatu i skierowane były na prowadzenie nadzoru sanitarnego oraz prowadzeniu działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej mającej pomóc powstrzymać rozprzestrzenianie się wirusa SARS-CoV-2. Od początku roku przeprowadzono **2030** dochodzeń epidemiologicznych dotyczących zachorowań na COVID-19/zakażeń SARS-CoV-2. Przeprowadzono **205** kontroli (kontrole przeprowadzone przez wszystkie działy PSSE w Lipsku) różnego rodzaju obiektów użyteczności publicznej, sklepów, supermarketów, lokali gastronomicznych, i innych miejsc publicznych pod kątem przestrzegania wymagań mających na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się COVID-19.

W porównaniu z rokiem poprzednim w 2021 r. nie wydano pisemnych decyzji administracyjnych w przypadku obejmowania osoby kwarantanną, informacja przekazywana była osobie ustnie, za pośrednictwem systemów teleinformatycznych lub systemów łączności, w tym przez telefon. Łącznie od początku epidemii obowiązkiem odbycia kwarantanny po narażeniu na zakażenie SARS-CoV-2 i powrót z za granicy objęto **10 972** osób i dodatkowo **908** osób objęto nadzorem epidemiologicznym.

Tabela nr 2. Zestawienie liczby zachorowań na COVID-19 w powiecie lipskim w latach 2020–2021

Dane COVID-19	2021	2020
Zachorowania	2049	1006
Kwarantanna	5715	5257
Nadzór epidemiologiczny	624	284
Zgony	57	42

W roku sprawozdawczym kontynuowano stały monitoring sytuacji epidemiologicznej grypy i zgonów z jej powodu. Zgodnie z uzyskanymi raportami MZ-55, w powiecie lipskim, odnotowano spadek liczby zachorowań na grypę i schorzenia grypopodobne. W 2021 r. zachorowało 2108 osób, w tym 643 dzieci w wieku 0-14 lat. W 2020 r. zgłoszono ogółem 4299 przypadków. Zachorowania rozpoznano na podstawie objawów klinicznych, nie zostały potwierdzone badaniami laboratoryjnymi. Spośród ogółu chorych, 6 osób wymagało hospitalizacji, z powodu wysokiej temperatury i powikłań ze strony układu oddechowego.

Z powodu chorób zakaźnych hospitalizowano ogółem 302 osób.

W okresie sprawozdawczym zarejestrowano 57 zgonów z powodu chorób zakaźnych (wszystkie zarejestrowane z powodu zakażeń na wirusa SARS-CoV-2), 53 osoby były w wieku powyżej 60 roku życia, 3 osoby w przedziale wiekowym 50-59, a 1 osoba 40-49. Dla porównania w 2020 roku spośród 42 zgonów spowodowanych przez COVID-19, 40 osób było powyżej 60 roku życia, natomiast 2 osoby w wieku 50-59.

W 2021 roku zarejestrowano 1 ognisko epidemiczne chorób przenoszonych drogą pokarmową. Czynnikiem etiologicznym, który wywołał zatrucie pokarmowe była *Salmonella Enteritidis* (ognisko domowe). Ognisko dotyczyło dwójki dzieci (rodzeństwa). U pozostałych osób narażonych (rodzice) nie wystąpiły objawy chorobowe zatrucia pokarmowego. W większości pojedynczych przypadków zatruc pokarmowych przyczyną było, podobnie jak w poprzednich latach: nieprzestrzeganie podstawowych zasad higieny w trakcie przygotowywania i przechowywania potraw.

W 2021 roku nie odnotowano zachorowań na choroby przenoszone drogą płciową.

W latach 2013-2021 r. nie zarejestrowano przypadków zachorowań na takie choroby jak: dur brzuszny, dury rzekome, włośnica, jersinioza, wirusowe zapalenie wątroby typu A. Nie odnotowano również zatruc jadem kiełbasianym.

W roku 2021 zgłoszono 1 nowe zachorowanie na gruźlicę (w 2020 r. było 4 nowe zachorowania), nie odnotowano zachorowań na gruźlicę wśród dzieci i młodzieży.

Najwięcej przypadków zachorowań boreliozy wystąpiło wśród mieszkańców miasta i gminy: Solec nad Wisłą (9), Lipsko (3), Ciepiałów (2) i Siemno (1).

W ramach programu eradykacji *poliomyelitis* nadal systematycznie prowadzono monitoring ostrych, wiotkich porażań dziecięcych (w związku z eradykacją zachorowań na *poliomyelitis* – choroby Heinego-Medina). W minionym roku nie zgłoszono podejrzeń tej choroby.

2. Nadzór nad realizacją szczepień ochronnych

W 2021 r. prowadzony był nadzór nad uodpornieniem dzieci, młodzieży oraz dorosłych powiatu lipskiego w ramach Programu Szczepień Ochronnych (PSO), ogłoszonego w formie komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 27 października 2020 r. w sprawie *Programu Szczepień Ochronnych na rok 2021* (Dz. Urz. Ministra Zdrowia z 2020 r. poz. 90) oraz w oparciu o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie *obowiązkowych szczepień ochronnych* (Dz. U. z 2018 r. poz. 753, z późn. zm.). Działalności kontrolnej PIS podlega 12 podmiotów leczniczych, wykonujących szczepienia ochronne w 18 punktach szczepień. W 2021 r. wykonano 1 kontrolę w podmiocie realizującym szczepienia ochronne. Decyzji administracyjnych nie wydawano. Skontrolowany punkt szczepień spełniał wszystkie wymagania.

Na podstawie danych z Narodowego Funduszu Zdrowia o liczbie osób zapisanych do poszczególnych placówek opieki zdrowotnej oraz na podstawie danych uzyskanych ze sprawozdań za 2020 rok w 10 podmiotach leczniczych stwierdzono rozbieżności w liczbie osób zapisanych i liczbie posiadanych kart szczepień. Do dyrektorów/kierowników podmiotów leczniczych wystosowano pisma z zaleceniami. Placówki, w których stwierdzono niezgodności zweryfikowały liczbę kart szczepień w stosunku do zapisanych i przesłały wyjaśnienia dotyczące tej nieprawidłowości. Głównymi przyczynami rozbieżności były: duża rotacja pacjentów, inny powiat zamieszkania/przynależności do lekarza POZ, emigracja ludności za granicę.

Podmioty lecznicze realizujące szczepienia ochronne zapewniają całodobowy monitoring temperatur w urządzeniach chłodniczych, służących do przechowywania preparatów szczepionkowych. W 2021 r. nie wpłynęło żadne zgłoszenie odnośnie przerwania łańcucha chłodniczego podczas przechowywania preparatów szczepionkowych przeznaczonych do realizacji szczepień ochronnych.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. PPIS w Lipsku odnotował **89** dzieci, u których rodzice nie realizowali obowiązku szczepień (**104** rodziców). W minionym roku podejmowano przede wszystkim działania mające na celu uzyskanie świadomej zgody rodziców na kontynuację szczepień u dzieci. W wyniku podjętych działań zaległe szczepienia zrealizowano u 4 dzieci zgłoszonych w poprzednich latach. W 1 przypadku ustalono, że dziecko ma bezwzględne przeciwwskazania zdrowotne do wykonania szczepienia. W 1 przypadku dokonano wykreślenia z rejestru uchylających się od obowiązku szczepień z powodu zakończenia obowiązku realizacji szczepień wg PSO. W stosunku do osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych dotychczas nie wszczynano postępowań egzekucyjnych.

Na podstawie analizy sprawozdania rocznego ze szczepień ochronnych MZ-54, stwierdzono, że w 2021 r. szczepieniami ochronnymi, wg PSO, objęto 5420 dzieci i młodzieży.

W 2021 r. odsetek dzieci w wieku 2 lat (rocznik 2020) uodpornionych przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi, *haemophilus influenzae* i *poliomyelitis* wyniósł 93,19%, przeciwko odrze, śwince i różyczce 75,32% i jest on o dwa punkty procentowe niższy w stosunku do roku 2020. Dzieci w wieku 6 lat (rocznik 2016) uodpornione były przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i *poliomyelitis* na poziomie 72,92%, oraz 69,58% dzieci zaszczepiono przeciwko odrze, śwince i różyczce. Poziom zaszczepienia przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i *poliomyelitis* oraz przeciwko odrze, śwince i różyczce 6 latków jest wyższy o około 3% niż w 2020 r.

Ponadto niższy poziom uodpornienia, w porównaniu z rokiem poprzednim, uzyskano przeciwko odrze, śwince i różyczce w roczniku 2012, który w minionym roku, wyniósł 82,97%, a w roku 2021 stopień uodpornienia wyniósł – 76,06%.

Do kierowników podmiotów leczniczych w 2021 r., w 6 przypadkach wystosowano wystąpienia dotyczące uzupełnienia brakujących szczepień. Szczepienia zostały uzupełnione (poza przeciwwskazaniami do szczepień).

Niewątpliwie na niższe wykonawstwo obowiązkowych szczepień ochronnych istotny wpływ miała niekorzystna sytuacja epidemiologiczna spowodowana epidemią koronawirusa SARS-CoV-2/COVID-19 i związanymi z nią ograniczeniami przyjęć pacjentów przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, restrykcjami przeciwepidemicznymi, wzmożonym reżimem sanitarnym w podmiotach leczniczych.

W 2021 r. do PPIS w Lipsku nie wpłynęły żadne skargi dotyczące nadzoru nad szczepieniami ochronnymi.

W 2021 r. nie podejmowano działań dotyczących wstrzymania/wycofania z obrotu preparatów szczepionkowych oraz przywrócenia do obrotu preparatów szczepionkowych.

Kontynuowano monitoring bezpieczeństwa szczepień ochronnych. Do PPIS w Lipsku w minionym roku wpłynęły cztery zgłoszenia łagodnych, niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP) po szczepieniach:

- 1) szczepionką p/ko zakażeniu SARS-CoV-2, Comirnaty Pfizer, reakcja w postaci nasilonego odczynu w miejscu wstrzyknięcia. Po tygodniu od rozpoznania NOP – dolegliwości ustąpiły - pełny powrót pacjentki do zdrowia.
- 2) szczepionką p/ko zakażeniu SARS-CoV-2, Vaccine Astra Zeneca, reakcja w postaci obrzęków kończyn. Po tygodniu od rozpoznania NOP dolegliwości ustąpiły - pełny powrót pacjentki do zdrowia.
- 3) szczepionką p/ko zakażeniu SARS-CoV-2, Comirnaty Pfizer, reakcja w postaci krótkotrwałego zasłabnięcia, bez utraty przytomności. Po rozpoznaniu NOP pełny powrót dziecka do zdrowia.
- 4) szczepionką DTP, Act-HiB, Euvax B, Synflorix, RotaTeg, reakcja ogólna w postaci krótkotrwałej gorączki 38,4°C, nasilony odczyn w miejscach wstrzyknięcia, epizod zasinięcia z prężeniem i napadem drgawek. Dziecko znajdowało się pod stałą kontrolą lekarza POZ. Po rozpoznaniu NOP dolegliwości ustąpiły - pełny powrót dziecka do zdrowia.

3. Ocena stanu sanitarno-higienicznego podmiotów wykonujących działalność leczniczą

W powiecie lipskim w 2021 r. PPIS w Lipsku obejmował nadzorem:

- 21 placówek podmiotów leczniczych ambulatoryjnych: przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie,
- 14 gabinetów indywidualnej praktyki lekarskiej, w tym 14 gabinetów stomatologicznych,
- 2 zakłady rehabilitacji leczniczej,
- 1 gabinet badania i protetyki słuchu.

W ww. placówkach ze względu na istniejącą sytuację epidemiologiczną – epidemia COVID-19, kontrole sanitarne ograniczono do kontroli związanych z bezpośrednim zagrożeniem zdrowia i życia pacjentów (interwencyjnych). PPIS w Lipsku przeprowadził 1 bieżącą kontrolę sanitarno-higieniczną ustaloną wg harmonogramu kontroli na 2021 r., która nie wykazała nieprawidłowości.

a. Stan techniczny i funkcjonalność podmiotów prowadzących działalność leczniczą

W 2021 r. PPIS w Lipsku nadzorował podmioty wykonujące stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne: Szpital Powiatowy Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Lipsku (zwany SPZZOZ), Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy – SPZZOZ w Lipsku oraz Dom Pomocy Społecznej, ul. 1 Maja 79, w Lipsku.

W 2021 r. nie było przekształceń podmiotów wykonujących działalność leczniczą.

Podmioty prowadzące działalność leczniczą funkcjonowały w niezmiennych warunkach

sanitarno-technicznych, prowadziły działalność w przystosowanych na ten cel pomieszczeniach i spełniały wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 26 marca 2019 r. w sprawie wymagań szczegółowych, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2022 r. poz. 402).

b. Utrzymanie czystości bieżącej i porządku

Wszystkie podmioty prowadzące działalność leczniczą posiadały opracowane (wraz z procedurami) plany higieny utrzymania czystości i porządku.

c. Nadzór nad procesami dezynfekcji i sterylizacji w podmiotach wykonujących działalność leczniczą

Podmioty wykonujące działalność leczniczą posiadają pisemnie opracowane procedury dotyczące sposobu przeprowadzania dezynfekcji narzędzi, sprzętu, powierzchni oraz dekontaminacji rąk, realizując tym samym obowiązek zapobiegania zakażeniom, zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2021 r. poz. 2069, z późn. zm.).

Podmioty lecznictwa ambulatoryjnego – poradnie lekarzy POZ do udzielania świadczeń medycznych używały sprzętu jednorazowego użycia, zapewnionego w wystarczającej ilości.

W gabinetach stomatologicznych lekarze, do mycia i dezynfekcji narzędzi, w większości gabinetów, stosowali myjki ultradźwiękowe z użyciem, przeznaczonego do tego celu, preparatu dezynfekcyjnego o szerokim spektrum działania. W pozostałych gabinetach stomatologicznych narzędzia dezynfekowano poprzez zanurzenie w roztworach preparatów dezynfekcyjnych, myto ręcznie.

Do dezynfekcji narzędzi i sprzętu medycznego stosowano preparaty dezynfekcyjne, zapewniające wysoki poziom dezynfekcji.

Wszystkie gabinety stomatologiczne sterylizowały narzędzia we własnych autoklawach parowych, będących na wyposażeniu gabinetów.

d. Postępowanie z odpadami medycznymi w miejscu ich wytwarzania

Podmioty wykonujące działalność leczniczą posiadają podpisane umowy na odbiór i utylizację odpadów niebezpiecznych pochodzenia medycznego oraz wdrożone procedury postępowania w tym zakresie. Odpady do czasu odbioru do utylizacji przez firmy zewnętrzne, przechowywane są, w wydzielonych na ten cel, lodówkach/zamrażarkach.

e. Zakażenia szpitalne i współpraca z Zespołem Kontroli Zakażeń Szpitalnych

W podmiotach wykonujących działalność leczniczą w powiecie lipskim ogniska epidemiczne wystąpiły w:

- Szpitalu Powiatowym SPZZOZ w Lipsku, ul. Śniadeckiego 2, łącznie odnotowano 11 ognisk spowodowanych:
 - 4 wirusem SARS-CoV-2,
 - 2 *Acinetobacter baumannii* opornym na karbapenemy najprawdopodobniej typu OXA (2 zgony z innych przyczyn),
 - 2 *Clostridium difficile* (1 zgon z innych przyczyn),
 - 1 *Klebsiella pneumoniae* NDM,
 - 1 *Klebsiella pneumoniae* ESBL (+).
- Zakładzie Pielęgnacyjno-Opiekuńczym SPZZOZ w Lipsku (funkcjonującym w Szpitalu Powiatowym) – 1 ognisko spowodowane wirusem SARS-CoV-2, gdzie zachorowało 16 pacjentów oraz 4 osoby spośród personelu.

W związku ze zgłoszeniami ognisk epidemicznych wspólnie z Zespołem Kontroli Zakażeń Szpitalnych w dniu 22 września 2021 r. przeprowadzono kontrolę doraźną (interwencyjną), dotyczącą ogniska wywołanego przez *Acinetobacter baumannii* najprawdopodobniej typu OXA. O prowadzonych działaniach na bieżąco informowany był Dyrektor SPZZOZ w Lipsku. Ognisko zgłoszone do PPIS w Lipsku w dniu 17 września 2021 r., wystąpiło w Oddziale Anestezjologii i Intensywnej Terapii – (2 przypadki *Acinetobacter baumannii* z wielolekoopornością, w tym na karbapenemy najprawdopodobniej typu OXA). Wydane zalecenia dotyczyły:

- utrzymania izolacji kontaktowej w stosunku do pacjentów, u których stwierdzono zakażenie,
- przestrzegania zasad przemieszczania się personelu pomiędzy oddziałami szpitalnymi, zwłaszcza higieny i dezynfekcji rąk,
- przekazywania bez zbędnej zwłoki zgłoszeń do PPIS w Lipsku, w terminie nie przekraczającym 24 godzin od chwili uzyskania dodatniego wyniku badania w kierunku biologicznego czynnika chorobotwórczego, zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.

Szpital posiada wdrożoną procedurę *Postępowanie w ognisku epidemicznym* oraz komplet procedur sanitarno-higienicznych, m.in.: *Higiena rąk, Postępowanie w ognisku epidemicznym, Zasady izolacji, Postępowanie w przypadku podejrzenia wystąpienia zakażenia wywołanego przez Clostridium difficile, Pobieranie materiału do badań mikrobiologicznych u pacjentów z grup ryzyka, Plan higieny i dezynfekcji przeznaczony do realizacji w SPZZOZ w Lipsku*. Procedury dostępne są, w komórkach organizacyjnych szpitala, dla wszystkich osób zobowiązanych do ich przestrzegania.

W placówce leczniczej działa zespół nadzorujący zużycie antybiotyków. Zespół opracował standardy postępowania w tym zakresie, których przestrzeganie kontroluje we wszystkich oddziałach szpitalnych. Prowadzona jest kontrola zużycia preparatów do dezynfekcji rąk. W tym celu, dla każdego oddziału zostało określone modelowe zużycie środka w przeliczeniu na osobodzień, z uwzględnieniem średniej ilości wykonywanych procedur.

f. Działania podejmowane w zakresie wdrożenia wytycznych w zakresie zapobiegania transmisji zakażeń wywołanych przez pałeczki z rodziny *Enterobacteriaceae* szczepy odporne na karbapenemy, w tym szczepy *Klebsiella pneumoniae*

Zespół Kontroli Zakażeń Szpitalnych w SPZZOZ w Lipsku (Szpital Powiatowy) w minionym roku, kontynuował wdrożone wytyczne postępowania w przypadku zachorowań sporadycznych i ognisk epidemicznych wywołanych przez Gram ujemne pałeczki z rodziny *Enterobacteriaceae*, w tym szczepy *Klebsiella pneumoniae* typu NDM/CPE z 2015 r. Szpital w 2021 r. wykonał ogółem 576 badań przesiewowych w kierunku zakażeń *Enterobacteriaceae* wytwarzających karbapenemazy (CPE), w tym szczepami *Klebsiella pneumoniae* typu MBL/NDM. Przy przyjęciu do szpitala wykonano 576 badań (do 72 godzin u pacjentów z grup ryzyka), stwierdzono 10 wyników dodatnich, natomiast w 78 przypadkach było to nosicielstwo/kolonizacja. W stosunku do 2020 r. (518 badań w kierunku CPE) ilość badań wykonanych w roku 2021 w Szpitalu w Lipsku (576 badań) uległa zwiększeniu.

Niepokojącym zjawiskiem obserwowanym w szpitalu w Lipsku jest rosnąca od kilku lat liczba zakażeń pałeczkami *Enterobacteria CPE*, innymi niż *Klebsiella pneumoniae* typ NDM (+), jak: *Escherichia coli* MBL/NDM (+), *Acinetobacter baumannii* typu OXA, *Pseudomonas aeruginosa* i *Enterococcus faecium*.

4. Wnioski i podsumowanie

- Ocenę sytuacji epidemiologicznej na terenie powiatu lipskiego dokonano na podstawie zarejestrowanych chorób zakaźnych zgłoszonych do PPIS w 2021 r. Najczęściej zgłaszanymi jednostkami chorobowymi były:
 - **2049** - zakażenia wirusem SARS-CoV-2,
 - **2108** - grypa i zachorowania grypopodobne,

- 15 - ospa wietrzna,
- 9 - zatrucia pokarmowe wywołane przez pałeczki *Salmonella*.

Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych w 2021 r. znacznie pogorszyła się w porównaniu do lat poprzednich, z uwagi na wciąż trwającą epidemię wirusa SARS-CoV-2. Główną metodą walki z epidemią są szczepienia ochronne.

- Szczepienia ochronne w 2021 r. realizowane były zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych ogłoszonego w formie komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 27 października 2020 r. W ramach prowadzonego nadzoru nad wykonawstwem szczepień, stwierdzano wzrost przypadków odmowy rodziców dotyczącą realizacji szczepień ochronnych u dzieci. Rodzice są informowani o ciążyącym na nich obowiązku szczepienia dzieci oraz o skutkach zdrowotnych wynikających z nieszczepienia dzieci. W stosunku do osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych nie wszczynano postępowań egzekucyjnych. Edukacja zdrowotna w dziedzinie szczepień powinna sprzyjać zwiększeniu zaufania społecznego do kwestii szczepień i być prowadzona zwłaszcza przez lekarzy sprawujących profilaktyczną opiekę zdrowotną, gdyż lekarze ze swoim autorytetem mają największą moc oddziaływania na rodziców.
- Podmioty wykonujące działalność leczniczą posiadają opracowane i wdrożone procedury higieniczno-sanitarne, których przestrzeganie objęte jest nadzorem PPIS w Lipsku. W szpitalach wdrożony jest udokumentowany system zapobiegania i zwalczania zakażeń szpitalnych, prowadzone są rejestry zakażeń szpitalnych i czynników alarmowych. W roku 2021 zaobserwowano wzrost występowania ognisk epidemicznych w szpitalu. Większość zgłoszonych do PPIS w Lipsku ognisk dotyczyła zakażeń wirusem SARS-CoV-2.

II. OBIEKTY KOMUNALNE

1. Ocena zaopatrzenia w wodę do spożycia przez ludzi

Sekcja Higieny Komunalnej PSSE w Lipsku w roku 2021 prowadziła nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w 23 obiektach. Woda do zbiorowego zaopatrzenia ludności w powiecie lipskim pozyskiwana jest z ujęć wód podziemnych, tj.: z 14 wodociągów publicznych i 1 studni publicznej. Ponadto w roku 2021 pod nadzorem były również indywidualne ujęcia wody: 3 w budynkach użyteczności publicznej, 3 w podmiotach działających na rynku spożywczym, 1 w podmiocie prowadzącym działalność leczniczą oraz w 1 podmiocie prowadzącym działalność leczniczą objętym nadzorem w powiecie zwoleniskim (Szpital w Zwoleniu).

Według zebranych przez PPIS w Lipsku danych od zarządców wodociągów ustalono, że z wyżej wymienionych ujęć wody średnio korzystało: 21 957 osób (na terenach wiejskich) i 9143 osób (na terenie dwóch miast). Prowadzono stały nadzór nad jakością wody nad wszystkimi ujęciami poprzez: monitoring kontrolny, przeglądowy i substancji promieniotwórczych, polegający na poborze próbek wody ze stałych punktów zgodności na sieci (według uzgodnionego harmonogramu).

Do badań laboratoryjnych w kierunku fizykochemicznym, organoleptycznym, mikrobiologicznym i substancji promieniotwórczości w ramach kontroli urzędowej i kontroli wewnętrznej pobrano 117 próbek wody z wyznaczonych stałych punktów. W ramach nadzoru nad jakością wody do spożycia zakwestionowano 46 próbek. W wyniku podjętych działań naprawczych przez zarządców wodociągów stan sanitarno-techniczny obiektów i urządzeń służących do pozyskiwania i uzdatniania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi uległ znacznej poprawie dzięki przeprowadzonym modernizacjom.

Tabela 3. Charakterystyka urządzeń zaopatrujących ludność w wodę do spożycia

Gmina	Wodociągi publiczne o produkcji		Indywidualne ujęcia w budynkach użyteczności publicznej	Indywidualne ujęcia w podmiotach działających na rynku spożywczym		Indywidualne ujęcia w podmiotach prowadzących działalność leczniczą	Studnie publiczne
	>100<1000m ³ /dobę	<100m ³ /dobę	<10>50/dobę	>100<1000m ³ /dobę	<10>50/dobę	<100m ³ /dobę	<10>50/dobę
Miasto i Gmina Lipsko	Lipsko	-	Krępa Kościelna	Mleko	-	SPZZOZ Lipsko	-
	Katarzynów		Huta	Scandic Food	-	SPZZOZ Zwoleń	
	Józefów						
Sienno	Praga Górna	Dębowe Pole	-	-	-	-	-
		Jawor Solecki					
Rzeczniów	Podkońce	Wólka Modrzejowa	-	-	-	-	-
Miasto i Gmina Solec nad Wisłą	Solec nad Wisłą	Glina	Przedmieście Dalsze	-	-	-	Solec nad Wisłą
Ciepielów	Ciepielów	-	-	-	Ferma Podolany	-	-
	Kunegundów						
Chotcza	-	Chotcza	-	-	-	-	-
		Siekierka					
Razem	8	6	3	2	1	2	1

2. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej

Tabela 4. Charakterystyka obiektów użyteczności publicznej

Rodzaj obiektu	Ilość skontrolowanych	Stan sanitarny
Zakłady kosmetyczne (planowana działalność)	3	bez zastrzeżeń
Zakłady fryzjerskie (planowana działalność)	2	bez zastrzeżeń
Zakłady odnowy biologicznej (planowana działalność)	2	bez zastrzeżeń
Sklep medyczo-zielarski (planowana działalność)	1	bez zastrzeżeń

3. Interwencje

Sekcja Higieny Komunalnej w PSSE w Lipsku odnotowała 2 wnioski z prośbą o interwencję. Obie interwencje przekazano do innego organu według właściwości.

4. Podsumowanie

W roku 2021 przeprowadzono:

- **117** kontroli związanych z poborem próbek wody w ramach monitoringu kontrolnego, przeglądowego i promieniotwórczości,
- **7** kontroli obiektów z planowaną działalnością.

Wydano **27** decyzji, tj.:

- 13 decyzji na jakość wody do spożycia,
- 5 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji zwłok,
- 9 decyzji płatniczych.

Wydano **7** postanowień, tj.:

- 1 na sprowadzenie zwłok z zagranicy,
- 6 dotyczących wniesionych zmian w uchwałach w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach.

Wydano **8** opinii sanitarnych dla potrzeb uruchomienia obiektów użyteczności publicznej współfinansowanych przez Powiatowy Urząd Pracy.

Nie nakładano grzywien w drodze mandatu karnego.

5. Wnioski

W roku 2021 na terenie powiatu lipskiego, podobnie jak w latach ubiegłych, nie stwierdzono występowania zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych dla osób korzystających z urządzeń oraz obiektów użyteczności publicznej. Wszystkie obiekty utrzymane są na dobrym poziomie sanitarno-technicznym. Ponadto z roku na rok poprawia się standard świadczonych usług. Właściciele i zarządcy obiektów użyteczności publicznej starają się polepszać wizerunek swoich placówek przeprowadzając systematycznie remonty i przebudowy obiektów oraz wyposażając je w nowoczesne urządzenia.

W zakresie zaopatrzenia w wodę do spożycia przez ludzi konieczna jest sukcesywna modernizacja niektórych urządzeń wodociągowych dostarczających wodę. Niezbędne jest unowocześnianie istniejących systemów i technologii uzdatniania wody, aby gwarantowały one odpowiednią jakość wody.

W powiecie lipskim nadal brak jest zorganizowanych miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli i uprawiania sportów wodnych.

III. OCENA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRACY

1. Nadzór i kontrola warunków środowiska pracy

W 2021 roku w ewidencji PPIS w Lipsku w Sekcji Higieny Pracy zarejestrowanych było **846** zakładów pracy, w których zatrudniano **5869** pracowników. Z ogólnej liczby zarejestrowanych zakładów pracy w:

- **741** zakładach zatrudniano do 9 pracowników,
- **92** zakładach zatrudniano od 10 do 49 pracowników,
- **11** zakładach zatrudniano od 50 do 249 pracowników,
- **2** zakładach zatrudniano powyżej 250 pracowników.

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono 55 kontroli, skontrolowano 43 zakłady pracy, w których zatrudnionych było 1110 pracowników.

W roku sprawozdawczym Sekcja Higieny Pracy w zakresie prowadzonego postępowania administracyjno-egzekucyjnego wszczęła 5 postępowań administracyjnych i wystawiła 5 decyzji nakazujących poprawę warunków pracy. Decyzjami administracyjnymi egzekwowano 50 nakazów dotyczących poprawy warunków pracy. Za kontrole stwierdzające nieprawidłowości wydano 6 decyzji płańniczych.

a. Ocena laboratoryjna zagrożeń zawodowych na stanowiskach pracy

W nadzorowanych zakładach wydano: 9 nakazów na wykonanie badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy pracowników oraz 4 nakazy na wykonanie pomiarów natężenia oświetlenia na stanowiskach pracy. W ocenie wyników badań i pomiarów czynników szkodliwych występujących w środowiskach pracy pracowników w skontrolowanych zakładach w roku 2021, w 6 przypadkach, stwierdzono przekroczenia NDN hałasu. Ponadto w 7 zakładach stwierdzono przekroczone wartości progowe NDN hałasu 80dB.

W stosunku do poprzedniego roku zaobserwowano spadek liczby stanowisk pracy, gdzie pomiary hałasu wykazały przekroczenia wartości progowych (80dB) w odniesieniu do ośmiogodzinnego dnia pracy. Zaobserwowano także znaczną poprawę w opracowaniu przez pracodawców dokumentacji dotyczącej poprawy warunków pracy w narażeniu na hałas powyżej 80dB.

Natomiast podkreślić należy, że sytuacja epidemiologiczna kraju znacząco utrudniała pracodawcom realizację obowiązków prawnie nałożonych, w tym w zakresie wykonywania badań i pomiarów czynników szkodliwych występujących w środowisku pracy pracowników, o czym świadczy wydanie 9 nakazów dotyczących wykonania badań i pomiarów czynników szkodliwych występujących w środowisku pracy pracowników - w roku sprawozdawczym.

b. Czynniki rakotwórcze

W 2021 r. w ewidencji zakładów na terenie powiatu lipskiego zarejestrowanych było 8 zakładów, w których na stanowiskach pracy występowały czynniki rakotwórcze. Skontrolowano 6 zakładów – zaleceń nie wydano.

c. Nadzór nad czynnikami biologicznymi w środowisku pracy

Na terenie działalności PPIS w Lipsku w 2021 r. w zakresie nadzoru nad warunkami pracy w narażeniu na szkodliwe czynniki biologiczne, skontrolowano 48 zakładów. W skontrolowanych zakładach w narażeniu pracowało ogółem 819 osoby, w tym:

- w narażeniu na grupę II - 819 osób,
- w narażeniu na grupę III - 128 osób.

Wydano 4 decyzje nakazujące opracowanie ryzyka zawodowego w zakresie narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne.

W 2021 roku w ewidencji było 423 zakłady, zatrudniające 3513 osób w narażeniu na szkodliwe czynniki biologiczne.

d. Choroby zawodowe

W 2021 roku wpłynęły 2 zgłoszenia podejrzeń chorób zawodowych, prowadzono 3 postępowania, opracowano 1 kartę oceny narażenia zawodowego, wystawiono 1 skierowanie na badania, wydano 2 decyzje stwierdzające choroby zawodowe oraz 1 postanowienie o zwieszeniu sprawy z powodu zgonu osoby, będącej stroną postępowania.

e. Wnioski

W odniesieniu do lat ubiegłych na podstawie ilości przeprowadzonych kontroli można stwierdzić, że warunki pracy utrzymują się na tym samym poziomie, o czym świadczy liczba wydanych decyzji na poprawę warunków pracy (w 2020 r. przeprowadzono 67 kontroli i wydano 8 decyzji - a w 2021 r. przeprowadzono 55 kontroli i wydano 5 decyzji).

Należy podkreślić, że tylko u 1 przedsiębiorcy wystąpiły trudności z terminowym wykonaniem nakazów decyzji - na prośbę strony wydłużano termin ich wykonania.

Liczba zakładów z przekroczeniami NDN hałasu wzrosła w stosunku do poprzedniego roku (w 2020 r. 7 zakładów – w 2021 r. 8 zakładów). Bieżący nadzór sanitarny w 2021 roku w większości dotyczył zakładów objętych nadzorem od dnia 15 marca 2020 r. na podstawie ustawy z dnia 23 stycznia 2020 r. *o zmianie ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 322, 374).

Można wnioskować, że pomimo obowiązku prawnego w zakresie poprawy warunków pracy w narażeniu na hałas wielu przedsiębiorców nadal napotyka na utrudnienia z wdrożeniem zaplanowanych działań. Przedsiębiorcy małych zakładów, z uwagi na słabszą kondycję finansową w zakładach ograniczają liczbę pracowników, co utrudnia im możliwość poprawy warunków pracy przy zastosowaniu rotacji zatrudnienia na stanowiskach w narażeniu na hałas w odniesieniu do 8-godzinnego dnia pracy oraz korzystają z wyeksploatowanego parku maszynowego. Taki stan w zakładzie zmusza przedsiębiorców do ograniczania procesów produkcyjnych i działalności. Ponadto sytuacja epidemiologiczna kraju znacząco przedsiębiorcom utrudniała realizację prawnie nałożonych obowiązków w zakresie poprawy warunków pracy.

IV. STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA

1. Ogólna charakterystyka nadzorowanych obiektów

W *Rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej* prowadzonym przez PPIS w Lipsku w 2021 roku zarejestrowanych było:

a) **2833** obiektów żywnościowo-żywnieniowych, w tym:

- **2513** miejsc produkcji żywności;
 - wytwórnia tłuszczów roślinnych,
 - piekarnie,
 - cukiernie,
 - przetwórnice owoców i warzyw,
 - zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego,
 - produkcja sezonowa, przetworów owocowych, warzywnych (z wyjątkiem warzyw okopowych) na bazie owoców i warzyw z własnych upraw oraz pochodzenia krajowego,
 - produkcja żywności – keczupu w warunkach domowych,
 - inne wytwórnie żywności, w tym:
 - * **2019** miejsc produkcji pierwotnej,
 - * **463** miejsc produkcji pierwotnej i dostawców bezpośrednich,
 - * **1** dostawca runa leśnego,
 - * **4** zakłady rolniczego handlu detalicznego (produkcja powideł owocowych, produkcja suszu i soku owocowego, produkcja soku owocowego),
- **245** miejsc obrotu żywnością:
 - sklepy spożywczo-przemysłowe,
 - hurtownie,
 - ruchome i tymczasowe punkty sprzedaży,

- inne obiekty obrotu żywnością,
- **42** zakłady żywienia zbiorowego otwartego:
 - restauracje,
 - domy weselne,
 - mała gastronomia,
- **33** zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego:
 - 17 stołówek szkolnych,
 - 2 bloki żywienia w szpitalu (w tym szpital w Zwoleniu),
 - 2 domy opieki społecznej,
 - 1 stołówka pracownicza,
 - 3 stołówki w internatach,
 - 4 stołówki przedszkolne,
 - 1 stołówka w domu dziecka,
 - 3 stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych.

b) 6 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością,

c) 1 miejsce obrotu kosmetykami.

Uwzględniając możliwe i prawdopodobne zagrożenia zaplanowano 202 kontrole w 199 zakładach (w 2020 roku zaplanowano 217 kontroli w 216 zakładach). Skontrolowano ogółem **179** obiektów (178 obiektów żywnościowo-żywnościowych, 1 miejsce obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością), w których przeprowadzono **241** kontroli i rekontroli, w tym 7 kontroli granicznych (w 2020 roku przeprowadzono 286 kontroli, nie przeprowadzono kontroli granicznych).

W ramach prowadzonych działań kontrolnych przeprowadzono:

- 125 kontroli kompleksowych, w tym 41 kontrole podmiotów produkcji pierwotnej,
- 8 kontroli sprawdzających,
- 31 kontroli interwencyjnych, podjętych w ramach systemu RASFF (powiadomienia alarmowe, informacyjne, AAC) oraz w związku z interwencjami konsumentów,
- 70 kontroli tematycznych.

W 2021 roku kontrole dodatkowe przeprowadzone były w związku z:

- 3 kontrole interwencyjne w związku z powiadomieniem informacyjnym o niezgodnościach, przekazanym przez pojedynczy punkt kontaktowy Niemiec, dotyczącym przekroczenia dopuszczalnego poziomu pestycydu - chlorpiryfosu na poziomie 0,0015 mg/kg w produkcji mrożona truskawka, nr partii 4513173411, pochodzących z Polski.
- 2 kontrole interwencyjne w związku z powiadomieniem informacyjnym przesłanym przez PPIS w Sandomierzu, dotyczącym stwierdzenia w kapuście czerwonej świeżej tiofanatu metylowego w ilości 1,5+/- 0,8 mg/kg, przy NDP 0,1 mg/kg.
- 1 kontrolę interwencyjną w związku z powiadomieniem informacyjnym przekazanym przez SCP Estonii dotyczącym stwierdzenia NDP Fluazifopu-P na poziomie 0,052 mg/kg w mrożonym produkcie pn. Broccoli, Hortex, numer partii: L SOB7200221 7 G 210221 0527 21/02/2021, SK, DMT 21/02/2023 wyprodukowanym przez Polski Ogród Sp. z o.o., ul. Mszczonowska 2, 02-337 Warszawa. Produkt został wyprodukowany z brokułów mrożonych przez: Kampol Fruit Sp. z o.o., ul. Owocowa 2, 96-230 Biała Rawska, Oddział w Rykach, ul. Przemysłowa 12, 08-500 Ryki. Jednym z dostawców brokułu świeżego był producent z powiatu lipskiego. Kontrolę przeprowadzono wspólnie z przedstawicielami PIORIN Oddział w Lipsku.
- 3 kontrole tematyczne wspólne z przedstawicielami PIORIN Oddział Lipsko.
- 2 kontrole tematyczne wspólne z przedstawicielem IOŚ Oddział Radom.

W wyniku postępowania pokontrolnego wszczęto następujące działania represyjne, tj.:

- wydano 76 decyzji, w tym 4 decyzje na poprawę stanu sanitarno-technicznego (w roku 2020 – 111 decyzji, w tym 11 decyzji na poprawę stanu sanitarno-technicznego),
- wydano 114 decyzji płatniczych za kontrole z uchybieniami, kontrole sprawdzające, certyfikaty zdrowia, certyfikat wolnej sprzedaży, świadectwo eksportu żywności (w 2020 r. - 136 decyzji),
- za uchybienia stwierdzone podczas bieżącego nadzoru sanitarnego nałożono 21 grzywien w drodze mandatu karnego na łączną kwotę 2 850,00 zł, (2020 r. 31 grzywien na kwotę 4 650,00 zł).

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był przez organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z jednolitą procedurą urzędowej kontroli żywności oraz materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, uwzględniającą przepisy w zakresie wymagań higieniczno-sanitarnych. Kryterium oceny zakładów były arkusze oceny stanu sanitarnego.

Stan sanitarno-higieniczny zakładów jest stabilny. Na przestrzeni ostatnich lat zmniejszyła się liczba sklepów spożywczo-przemysłowych małych, w miejsce których powstają supermarkety.

Wydano 4 decyzje na poprawę stanu sanitarno-technicznego, w tym na 3 obiekty obrotu żywnością (postępowania zakończone w 2021 roku) oraz na 1 obiekt żywienia zbiorowego zamkniętego – szpital w Lipsku (postępowanie w toku).

W 2021 roku podczas kontroli stwierdzano uchybienia w zakresie stanu sanitarno-technicznego oraz bieżącego stanu sanitarnego w obiektach obrotu oraz w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego i otwartego. Nieprawidłowości były usuwane w krótkich terminach, a nieprawidłowy stan sanitarny zakładów nie utrzymywał się na przestrzeni dłuższego czasu.

Nieprawidłowości wynikały głównie z: braku właściwego zaangażowania przedsiębiorców i personelu w przestrzeganie instrukcji GHP/GMP/procedur systemu HACCP (brak bieżących zapisów), wykonywania czynności wynikających z dokumentacji opartej na instrukcjach GHP/GMP/procedurach systemu HACCP bez należytej zawodowej staranności (środki po terminie przydatności do spożycia/dacie minimalnej trwałości). Inne nieprawidłowości dotyczyły niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego powierzchni ścian i/lub sufitów - powłoki malarskie zniszczone, popękane, łuszczące się, miejscami pokryte ciemnym nalotem.

W zakresie nadzoru nad materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (brak na nadzorowanym terenie producentów) nie przeprowadzono kontroli planowanej z uwagi na sytuację epidemiologiczną w związku z SARS-CoV-2.

Przeprowadzono kontrole tematyczne dotyczące występowania w materiałach do kontaktu z żywnością niedozwolonego składnika - mielonego i sproszkowanego bambusa.

W zakresie sprawowania nadzoru nad kosmetykami (na nadzorowanym terenie nie prowadzą działalności wytwórcie kosmetyków), dystrybucja odbywała się w 1 zakładzie obrotu kosmetykami, sklepach spożywczo-przemysłowych lub miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Kontroli nie przeprowadzono.

2. Graniczna kontrola sanitarna

W 2021 r. przeprowadzono 7 kontroli granicznych na eksportowane środki spożywcze.

Ponadto w minionym roku wydawano inne dokumenty dla środków spożywczych będących przedmiotem eksportu zgodnie z wymaganiami kontrahentów, potwierdzające jakość zdrowotną środków spożywczych.

Wydano 55 certyfikatów zdrowia i 2 certyfikaty wolnej sprzedaży.

3. Działania w ramach systemu RASFF – system wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach spożywczych i środkach żywienia zwierząt

W 2021 roku Sekcja Higieny Żywności, Żywienia podejmowała działania zgodnie z procedurami funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach spożywczych i środkach żywienia zwierząt (RASFF). Prowadzono działania w ramach nadzoru nad wycofaniem z obrotu produktów objętych powiadomieniami alarmowymi, informacyjnymi oraz powiadomieniami o niezgodnościach w ramach systemu RASFF. Działania te dotyczyły między innymi: suplementów diety: Total Men, Biowap Osteo D3, Biowap Osteo D3 i K2, Sezamu, Napojów marki Monster i Burn, Kaszy jaglanej, Truskawek mrożonych, Tuńczyka w sosie własnym, Papryki słodkiej mielonej, Kapusty czerwonej, Mięsa indyczego, Brokułu mrożonego firmy Broccoli, Szprotów w sosie pomidorowym, Łodów Milka, Orzeszków pistacji, Mięsa drobiowego.

Decyzji o wycofaniu nie wydawano.

W 2021 r. nie było przypadku zgłoszenia przez PPIS w Lipsku powiadomień (alarmowego, informacyjnego, niezgodnościach AAC) do systemu RASFF.

4. Zatrucia pokarmowe

W 2021 r. na nadzorowanym terenie nie wystąpiły ogniska zbiorowych zatruc pokarmowych.

5. Działania podejmowane w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego żywności, żywienia

Do badania laboratoryjnego pobrano **73** próbki żywności w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu. Pobrano:

- 55 próbek w kierunku mikrobiologicznym,
- 6 próbek w kierunku poziomemu mikotoksyn,
- 3 próbki w kierunku pozostałości pestycydów,
- 2 próbki w kierunku oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe u bakterii zoonotycznych i komensalnych,
- 2 próbki suplementów diety na obecność składników mineralnych,
- 2 próbki na obecność furanów,
- 2 próbki na obecność węglowodorów olejów mineralnych
- 1 próbkę na obecność GMO.

Próbki w wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych w zakresie zbadanych parametrów oraz oceny znakowania nie wykazały nieprawidłowości i nie były kwestionowane.

Nie pobierano do badania laboratoryjnego kosmetyków oraz materiałów do kontaktu z żywnością (brak wytycznych w tym zakresie).

Żywienie w placówkach żywienia zbiorowego zamkniętego

Podczas sprawowania nadzoru w placówkach żywienia zbiorowego zamkniętego oceniano sposób żywienia na podstawie jadłospisów dekadowych. Oceniono 2 jadłospisy ze stołówek szkolnych (jeden jadłospis uwzględniał jednodaniowy obiad, a drugi uwzględniał śniadanie i jednodaniowy obiad) oraz 3 jadłospisy żywienia całodziennego (Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Blok żywieniowy w Internacie) pod kątem zgodności z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży (...). Stwierdzono uchybienia w zakresie przestrzegania ww. rozporządzenia we wszystkich ocenianych jadłospisach.

Nieprawidłowości w ocenie stołówek szkolnych dotyczyły niskiej podaży mleka/przetworów

mlecznych i brak w analizowanych dekadach posiłku zawierającego rybę.

Nieprawidłowości w ocenie żywienia całodobowego dotyczyły: niskiej podaży mleka i przetworów mlecznych, niskiej podaży środków spożywczych z grupy warzywa i owoce oraz z grupy mięso, jaja, orzechy i nasiona roślin strączkowych, za dużej ilości soli. Pouczono osoby odpowiedzialne za żywienie, że w zdrowej diecie należy codziennie wybierać produkty z każdej grupy w odpowiednich proporcjach. Podczas układania jadłospisów należy mieć na uwadze urozmaicenie posiłków, ponieważ różnorodność produktów, atrakcyjne wizualnie posiłki oraz różne formy przygotowania dań zwiększają przyjemność ze spożywania posiłków.

Oceny przekazywano osobnymi pismami do dyrektorów placówek oraz do wiadomości organom prowadzącym.

Żywienie szpitalne

W żywieniu całodobowym żywienia zbiorowego szpitalnego oceniono jadłospis pod względem liczby i składu poszczególnych posiłków tj. dietę podstawową osób dorosłych i dzieci, dietę lekkostrawną i cukrzycową. Ocenę teoretyczną jadłospisów przeprowadzono w oparciu o aktualne normy żywienia dla populacji Polski opracowane przez Instytut Żywności i Żywienia (IŻŻ) oraz zgodnie z zaleceniami dla modelowych diet leczniczych i specjalistycznych opracowanych przez IŻŻ dla osób dorosłych i dzieci.

Wpływ na uchybienia w tym zakresie ma niska stawka żywieniowa oraz upodobania pacjentów, zwłaszcza osób starszych, co do niektórych potraw, które są chętnie spożywane.

Ocenę przekazano pismami do dyrektora placówki oraz do organu prowadzącego.

6. Podsumowanie i wnioski

W 2021 r. w ramach nadzoru bieżącego nad bezpieczeństwem zdrowotnym żywności, żywienia i produktów kosmetycznych przeprowadzono 241 kontroli, w tym:

- 240 kontrole i rekontrole w obiektach żywnościowo-żywieniowych,
- 1 kontrolę w obiekcie obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością,

Działania w zakresie nadzoru spełnienia wymagań prawa żywnościowego podejmowane są na podstawie planów kontroli opracowanych wg wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego oraz kontroli podejmowanych *ad hoc*, w przypadku interwencji, powiadomień systemu RASFF, które mają na celu ograniczenie skutków powstałych niezgodności.

Na podstawie prowadzonych działań kontrolnych w obiektach będących pod nadzorem, stwierdza się systematyczną poprawę stanu sanitarno-technicznego. Poprawa ta uzyskiwana jest między innymi dzięki wykonywaniu przez przedsiębiorców zaleceń pokontrolnych wydawanych w ramach prowadzonego postępowania administracyjnego, bądź wydawanych, jako zalecenia doraźne. Problem w bieżącym funkcjonowaniu zakładów stanowi dokumentowanie działań podejmowanych w celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności opartych na zasadach GHP/GMP/procedur systemu HACCP. W szczególności dotyczy to zakładów małych, zatrudniających ograniczoną liczbę pracowników, a które stanowią większość na nadzorowanym terenie. System zapewnienia bezpieczeństwa żywności winien być „żywy”, dostosowany do aktualnych potrzeb zakładu i ciągle doskonalony. Wymaga to dużego zaangażowania i odpowiedzialności zarówno ze strony przedsiębiorcy, jak i zatrudnionego personelu. Niejednokrotnie analiza przyczyn powstania niezgodności wskazywała na słabe ogniwo, jakim jest człowiek.

Pomimo ciągłego wzrostu ilości obiektów, które wdrożyły i utrzymują procedury systemu GHP/GMP /HACCP, w dalszym ciągu w trakcie kontroli sanitarnych stwierdza się, że opracowane

i wdrożone procedury bardzo często wymagają korekty, uzupełnienia lub dostosowania do faktycznych warunków panujących w obiekcie.

Nadal należy dążyć do wzrostu świadomości przedsiębiorców w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkowanej lub wprowadzanej do obrotu żywności. Bardzo ważna jest współpraca przedsiębiorców sektora spożywczego z przedstawicielami PIS w rozwiązywaniu problemów, co bardzo często stanowi czynnik mobilizujący do poprawy stanu sanitarnego obiektów i polepszenia jakości zdrowotnej żywności.

W dalszym ciągu należy konsekwentnie egzekwować zadania wynikające z obowiązujących przepisów prawa żywnościowego, w zakresie:

- wprowadzania do obrotu środków spożywczych o właściwej jakości zdrowotnej,
- wdrożenia i utrzymania skutecznych systemów kontroli wewnętrznej,
- kontynuowania nadzoru nad prawidłowym znakowaniem żywności,
- prowadzenia nadzoru nad produkcją pierwotną w celu zapewnienia wytwarzania produktów bezpiecznych, w związku z powiadomieniami o niezgodnościach dotyczących obecności pozostałości pestycydów w owocach i warzywach,
- kontynuowania realizacji przepisów dotyczących grup środków spożywczych, przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach, w celu całkowitego wyeliminowania niezdrowych nawyków żywieniowych.

V. STAN SANITARNO-HIGIENICZNY ZAKŁADÓW NAUCZANIA I WYCHOWANIA

1. Dane ogólne

W 2021 r. w ewidencji PPIS w Lipsku znajdowały się 32 stałe placówki oświatowo-wychowawcze. Ponadto w czasie letniego i zimowego wypoczynku objęto nadzorem 2 turnusy zgłoszone do Elektronicznej Bazy Wypoczynku Ministerstwa Edukacji Narodowej (EBW MEN).

W ww. placówkach przeprowadzono 55 kontroli (53 w placówkach stałych, 2 w sezonowych) dotyczących oceny stanu sanitarnego placówek oświatowo-wychowawczych.

Wydano 2 decyzje administracyjne (merytoryczne) oraz 79 opinii sanitarnych dotyczących czasowego zawieszenia zajęć w szkołach (nauczanie zdalne). Wystosowano 6 wystąpień pokontrolnych, na wszystkie otrzymano odpowiedzi od dyrektorów placówek oświatowo-wychowawczych. Nie wydawano postanowień, upomnień i tytułów wykonawczych.

W 2021 r. w powiecie lipskim nie zlikwidowano żadnej placówki oświatowo-wychowawczej.

2. Podczas kontroli w placówkach oświatowo-wychowawczych w zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży sprawowano nadzór nad:

- a. Warunkami sanitarnymi.
- b. Podejmowanymi pracami remontowymi.
- c. Warunkami do utrzymania higieny osobistej w szkołach.
- d. Infrastrukturą do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.
- e. Higienizacją procesów nauczania;
 - dostosowaniem mebli szkolnych do wzrostu uczniów,
 - higieniczną oceną rozkładów lekcji,
 - zapewnieniem uczniom miejsca na pozostawianie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych,
 - przechowywaniem substancji i preparatów chemicznych w pracowniach szkolnych,
 - posiadaniem przez placówki certyfikatów na meble edukacyjne oraz urządzenia i sprzęt sportowy.

- f. Dożywianiem uczniów.
- g. Stopniem przygotowania szkół do nowego roku szkolnego 2021/2022.
- h. Przygotowaniem i przebiegiem wypoczynku dzieci i młodzieży w placówkach sezonowych, w aspekcie wymagań sanitarno-higienicznych.
- i. Ochroną placów zabaw, terenów rekreacyjnych i terenów sportowych przed zanieczyszczeniami odchodami zwierzęcymi.
- j. Gabinetami profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami funkcjonujących w szkołach.
- k. Standardami dostępności do urządzeń sanitarnych w szkołach.
- l. Wdrożeniem procedur przeciwepidemicznych.

3. Wnioski wynikające z nadzoru prowadzonego nad placówkami oświatowo-wychowawczymi w 2021 r.

- Warunki sanitarno-higieniczne w placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie powiatu lipskiego ulegają systematycznej poprawie. Jednak w dalszym ciągu część szkół nie spełnia standardów dostępności do urządzeń sanitarnych.
- We wszystkich szkołach na nadzorowanym terenie zapewniono infrastrukturę do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego. W dalszym ciągu nie są wykorzystywane istniejące w szkołach natryskownie.
- Wyposażenie placówek w nowy certyfikowany sprzęt sportowy oraz meble edukacyjne poprawia się systematycznie. Sprzęt sportowy z certyfikatami posiadają wszystkie nadzorowane placówki, z czego certyfikaty na całość sprzętu posiadają 3 placówki. Certyfikaty na całość mebli edukacyjnych posiadają 4 placówki.
- W dalszym ciągu szczególnej dbałości osób odpowiedzialnych za kształtowanie środowiska szkolnego, wymagają następujące aspekty organizacji procesów nauczania: dostosowanie mebli szkolnych do wzrostu uczniów, zgodnie z zasadami ergonomii, uwzględnienie zasad higieny pracy umysłowej uczniów przy ustalaniu tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych.
- Na nadzorowanym terenie do EBW MEN nie zgłoszono żadnego wypoczynku w miejscu zamieszkania. Funkcjonowało 5 turnusów wypoczynku „forma wyjazdowa”. Ze względu na sytuację epidemiologiczną skontrolowano 2 turnusy, gdzie zapewniono właściwe warunki sanitarno-higieniczne.
- We wszystkich skontrolowanych szkołach podstawowych zapewniono uczniom możliwość pozostawiania podręczników i przyborów szkolnych, jednak starsi uczniowie (liceum) nie chcą z tej formy korzystać.
- Sytuacja w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży w stosunku do roku 2021 nie uległa zasadniczym zmianom. W dalszym ciągu należy czynić starania mające na celu zwiększenie funduszy na prowadzenie dożywiania uczniów w szkołach. W wielu placówkach wdrożono programy „Szlanka Mleka” oraz „Owoce w szkole”, których celem jest długoterminowa zmiana nawyków żywieniowych dzieci poprzez zwiększenie udziału owoców i warzyw w ich codziennej diecie.
- Tylko nieliczne szkoły na nadzorowanym terenie posiadają gabinety profilaktycznej opieki medycznej. Opieka lekarska i stomatologiczna nie jest zapewniona w żadnej placówce.
- We wszystkich placówkach ochrona placów zabaw, terenów rekreacyjnych i sportowych przed zanieczyszczeniami odchodami zwierzęcymi jest zapewniona na właściwym poziomie.
- Ścisła współpraca z władzami samorządowymi, przekazywanie w formie wystąpień informacji dotyczących stwierdzonych w trakcie kontroli nieprawidłowości powoduje, że organy prowadzące znacznie szerzej postrzegają problemy placówek, szybciej podejmują działania mające na celu wyeliminowanie nieprawidłowości, co w konsekwencji prowadzi do poprawy warunków pobytu i pracy w placówkach oświatowych.
- W minionym roku z powodu epidemii COVID-19/SARS-CoV-2 nie zrealizowano wszystkich zaplanowanych kontroli dotyczących oceny stanu sanitarnego.

VI. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

1. Uzgadnianie planów zagospodarowania przestrzennego

W roku 2021 do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lipsku nie wpłynęły wnioski o uzgodnienie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy.

2. Uzgadnianie przedsięwzięć w zakresie środowiskowych uwarunkowań

Na wniosek organów samorządowych w roku 2021 wydano 21 opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, dotyczących: przebudowy dróg gminnych i powiatowych (6 wniosków), budowy farmy fotowoltaicznej (8 wniosków), budowy (posadowienia w ziemi) zbiornika na olej napędowy na istniejącej stacji paliw (2 wnioski), budowy stawu (1 wniosek), modernizacji dostrzegalni przeciwpożarowej (1 wniosek), dobudowy pomieszczeń i budowy stacji zgazowania azotu i tlenu w zakładach produkcyjnych (2 wnioski), adaptacji kurnika na gorzelnię rolniczą (1 wniosek). Przy czym oceny planowanych przedsięwzięć dokonywano pod kątem rodzaju i zasięgu przewidzianych do wystąpienia szkodliwości oraz uciążliwości dla życia i zdrowia ludzi. Ponadto wydano jedno postanowienie dotyczące uzgodnienia pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych lokalizację inwestycji celu publicznego – rozbudowy cmentarza parafialnego.

3. Opiniowanie dokumentacji projektowej

W zakresie dokumentacji projektowej uzgodniono 4 dokumentacje, w tym 3 projekty budowlane budowy stacji ujęcia wody i 1 rozbudowy przedszkola samorządowego. Przy opiniowaniu dokumentacji zwrócono szczególną uwagę na prawidłowy układ funkcjonalny pomieszczeń, właściwe ciągi technologiczne, wentylację i ogrzewanie pomieszczeń, sposób rozwiązania instalacji wodno-kanalizacyjnych. Przeważały dokumentacje dotyczące stacji ujęć wody do spożycia. Wszystkie dokumentacje zaopiniowano pozytywnie.

4. Odbiory inwestycji

W roku 2021 do PPIS w Lipsku wpłynęło 6 wniosków o dopuszczenie do użytkowania obiektów pod względem wymagań higieniczno-zdrowotnych. Wobec 6 obiektów PPIS w Lipsku wyraził zgodę na działanie inwestora na zasadzie milczącej zgody (2 budynków handlowo-usługowych, warsztatu samochodowego, stacji rozlewni gazu ziemnego, targowiska gminnego, szkoły muzycznej).

5. Decyzje obciążające opłatą

W roku 2021 za dokonane czynności przez Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny, wydano 4 decyzje obciążające opłatą inwestorów.

VII. DZIAŁALNOŚĆ OŚWIATOWO-ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA

Głównym celem działań oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia jest kształtowanie postaw zachowań prozdrowotnych poprzez promowanie zdrowego stylu życia oraz informowanie o konsekwencjach zachowań ryzykownych dla zdrowia.

Działania z zakresu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia na terenie powiatu lipskiego polegały na inicjowaniu, organizowaniu, prowadzeniu, koordynowaniu i nadzorowaniu działalności oświatowo-zdrowotnej w celu kształtowania odpowiednich postaw i zachowań w różnych dziedzinach zdrowotnych i sanitarnych. Podstawą działań profilaktyki uniwersalnej była systematyczna praca w zakresie edukacji zdrowotnej ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem, w minionym roku, **zapobiegania przenoszenia zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2**. Ponadto z uwzględnieniem dzieci i młodzieży, a także personelu podmiotów leczniczych i pracowników zakładów pracy. Wynika to głównie z przesłanki, że zapobieganie chorobom wymaga znacznie niższych nakładów finansowych niż leczenie.

Sposoby realizacji zadań Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia były zgodne z polityką jakości Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a kierunki podejmowanych działań wynikały z:

- sytuacji epidemiologicznej kraju, powiatu lipskiego i potrzeb zdrowotnych mieszkańców powiatu,
- zadań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w zakresie zdrowia publicznego, promocji zdrowia i profilaktyki chorób oraz wytycznych,
- propozycji i założeń: Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025, Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), Ministerstwa Zdrowia, Głównego Inspektora Sanitarnego, Mazowieckiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego,
- programów resortowych, Światowego Dnia Zdrowia i Hasła Roku 2021 pt. **„Budowanie sprawiedliwego i zdrowszego świata”**, porozumień zawartych z partnerami realizowanych przedsięwzięć, a także przyjętych i wdrożonych do realizacji interwencji programowych i nieprogramowych ogólnopolskich, wojewódzkich i powiatowych (lokalnych).

Działalność oświatowo - zdrowotna i promocja zdrowia

W roku 2021 pracownik ds. Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia oddziaływał na kształtowanie prawidłowych zachowań i postaw prozdrowotnych mieszkańców powiatu lipskiego poprzez: inicjowanie, koordynowanie i wdrażanie przedsięwzięć prozdrowotnych, wytyczanie kierunków oraz monitoring zadań w obszarze edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia. Celem tych przedsięwzięć było kształtowanie u ludzi postaw prozdrowotnych oraz edukacja społeczeństwa w zakresie profilaktyki zdrowia. Zrealizowane przedsięwzięcia miały na celu poszerzenie wiedzy poprzez edukację prowadzoną różnorodnymi metodami, dostosowanymi do potrzeb i oczekiwań odbiorców, motywowały ich do podwyższenia jakości życia. W 2021 roku prowadzony był monitoring i ocena w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki chorób poprzez wizytacje (przeprowadzono 16 wizytacji: w przedszkolach, szkołach i placówkach wypoczynku letniego).

1. Tematyka działalności oświatowo–zdrowotnej

Tematyka działań oświatowo-zdrowotnych i promocji zdrowia charakteryzowała się dużą różnorodnością zarówno treści, metod, form i dotyczyła: profilaktyki chorób i zakażeń, głównie COVID-19, HIV/AIDS, poprawy zasad zdrowego stylu życia w zakresie sposobu żywienia i jakości zdrowotnej żywności, otyłości i aktywności fizycznej, profilaktyki zatruc pokarmowych, w tym zatruc grzybami, profilaktyki chorób odkleszczowych, profilaktyki przeciw uzależnieniom, w tym używania nowych narkotyków tzw. dopalaczy, profilaktyki chorób nowotworowych. Ponadto propagowania

zasad bezpiecznego wypoczynku letniego i zimowego. Wiedza na temat zachowań sprzyjających zdrowiu pozwala podnieść jego jakość oraz zapewnić prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie. W działania edukacyjno-informacyjne zaangażowane były również: wszystkie typy szkół, przedszkola i oddziały przedszkolne, podmioty lecznicze oraz lokalne samorządy i media.

2. Adresaci podejmowanych interwencji programowych i nieprogramowych

Pion Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia podejmuje działania, których podstawowym celem jest ochrona zdrowia ludzkiego, kształtowanie postaw i zachowań prozdrowotnych, aktywizowanie i motywowanie społeczeństwa na rzecz własnego zdrowia poprzez realizację programów edukacyjnych. Odbiorcami podjętych działań prozdrowotnych były zróżnicowane grupy społeczeństwa, w tym przede wszystkim: dzieci przedszkolne, dzieci i młodzież szkolna, dzieci i młodzież z placówek wypoczynku zorganizowanego letniego i zimowego, dyrektorzy szkół, kadra pedagogiczna, rodzice i opiekunowie dzieci, pacjenci, dorosła społeczność powiatu lipskiego i pracownicy z placówek ochrony zdrowia.

W 2021 roku zostało zrealizowanych poprzez koordynację na poziomie powiatowym 26 działań, tj. programów edukacyjnych, kampanii i akcji profilaktycznych i społecznych. Skierowano je do **17 083 osób** w powiecie lipskim.

3. Współpraca w realizacji interwencji programowych i nieprogramowych

Przy wdrażaniu i realizacji przedsięwzięć oświatowo-zdrowotnych współpracowano w środowisku lokalnym z: przedszkolami, szkołami, władzami lokalnymi, samorządami, organizacjami pozarządowymi, lokalnymi mediami, Krajowym Centrum ds. AIDS oraz innymi organizacjami i instytucjami, tj.: NIZP-PZH, MEN.

4. Działalność edukacyjno-szkoleniowa

W roku 2021 prowadzono działalność edukacyjną i szkoleniową, ze względu na epidemię COVID-19, głównie poprzez indywidualne lub kilku osobowe szkolenia dla szkolnych koordynatorów programów i przedstawicieli różnych grup społecznych i zawodowych, z wykorzystaniem środków telekomunikacji, Internetu, portali społecznościowych Facebook i Twitter, lokalnych mediów.

7. Programy ogólnopolskie, wojewódzkie i lokalne

W 2021 r. prowadzono i realizowano 13 programów edukacyjno-profilaktycznych: krajowych, wojewódzkich i lokalnych (powiatowych) oraz 15 zasadniczych interwencji nieprogramowych, tj. kampanii, akcji społecznych i medialnych skierowanych do szerokiego grona odbiorców. Zrealizowane w 2021 r. przedsięwzięcia programowe:

- **Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu**

Realizowane przedsięwzięcie w zakresie profilaktyki palenia tytoniu obejmowało takie działania jak: ogólnopolskie kampanie i akcje edukacyjno-informacyjne pt. „Światowy Dzień bez Tytoniu” (31 maja 2021 r.) oraz „Światowy Dzień Rzucania Palenia” (listopad 2021 r.), oceniano również aktualną sytuację w zakresie przestrzegania zakazu palenia tytoniu w 61 różnego rodzaju obiektach: zakładach pracy, zakładach gastronomicznych, placówkach

nauczania i wychowania, obiektach użyteczności publicznej, tj. prowadzony był miesięczny monitoring przestrzegania „ustawy tytoniowej” w nadzorowanych zakładach i obiektach.

- **Przedszkolny Program „Czyste Powietrze Wokół Nas”**
- **Program „Trzymaj Formę”**
- **Krajowy Program Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV**
- **Program „Nie pal przy mnie, proszę”**
- **Program „Znajdź właściwe rozwiązanie”**
- **Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”**
- **Program profilaktyki nowotworowej pt. „Zdrowe Piersi są OK”**
- **Program profilaktyki uzależnień pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość”**
- **Program edukacyjny dotyczący zapobiegania chorobom przenoszonym przez kleszcze pt. „Kleszcz mały czy duży, nic dobrego nie wróży”, „Chroń się przed kleszczami wszystkimi sposobami”**
- Program pt. **„Bieg po zdrowie”** - kolejna edycja programu w roku szkolnym 2020/2021, dotyczący antytytoniowej edukacji zdrowotnej dla uczniów klas IV szkół podstawowych
- W roku szkolnym 2020/2021 realizowane były dwa programy edukacji prozdrowotnej (kolejna edycja) w szkołach ponadpodstawowych z zakresu: profilaktyki czerniaka, pt. **„Znamie! Znam je?”** w 5 szkołach ponadpodstawowych, obejmujący 145 uczniów z klas I i II, i
- w zakresie wirusowego zapalenia wątroby, pt. **„Podstępne WZW”** w 5 szkołach ponadpodstawowych, którym objęto **100 uczniów** z klas I i II.

W roku szkolnym 2020/2021 realizowano w przedszkolach, wdrożoną w poprzednich latach, kolejną edycję ogólnopolskiego programu edukacyjnego pt. **„Skąd się biorą produkty ekologiczne”**, cieszącego się bardzo dużą popularnością. W 2021 roku programem tym objęto 625 dzieci, 5-6 latków z 13 placówek: przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych w powiecie lipskim. Celem programu jest edukacja dzieci przedszkolnych w zakresie rolnictwa ekologicznego, piramidy zdrowego stylu życia dla dzieci, prawidłowego rozmieszczenia produktów w lodówce oraz nauka skutecznego mycia rąk i mycia owoców/warzyw.

8. Interwencje nieprogramowe krajowe, wojewódzkie i lokalne

W obszarze interwencji nieprogramowych wspierano i realizowano zasadnicze przedsięwzięcia, kampanie społeczne i akcje o tematyce dotyczącej: profilaktyki chorób, **zwłaszcza zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2/Covid-19**, w tym akcja dotycząca propagowania szczepień przeciwko chorobie Covid-19 **„Szczepimy się”**, Światowego Dnia Zdrowia i realizacji Hasła Roku 2021, Światowego Dnia bez Tytoniu i Światowego Dnia Rzucania Palenia, bezpieczeństwa dzieci i młodzieży podczas wypoczynku letniego i zimowego, **„Profilaktyki grypy”**, kampanii **„Lekki tornister”** i **„Zaszczep w sobie chęć szczepienia”**, kampanii **„Jasne jak słońce”**, profilaktyki używania narkotyków, w tym nowych narkotyków tzw. dopalaczy, profilaktyki zatruc pokarmowych, w tym zatruc grzybami, zakażeń meningokokami, profilaktyki chorób odzwierzęcych i pasożytniczych, profilaktyki wszawicy. Ponadto prowadzono akcję informacyjną do Kampanii Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności **„Wybieraj bezpieczną żywność”** oraz do programu zdrowotnego Ministerstwa Zdrowia **„Profilaktyka 40 PLUS”**.

9. Wnioski

Rok 2021 był kolejnym rokiem borykania się z epidemią koronawirusa, co w dużym stopniu utrudniało realizację zaplanowanych działań oświatowych i promocyjnych nie tylko w placówkach edukacyjnych ale również podmiotach leczniczych, zakładach pracy. Ze względu na zawieszanie zajęć stacjonarnych w placówkach nauczania i wychowania i wprowadzone obostrzenia co do zgromadzeń, nie odbyły się niektóre powiatowe i gminne imprezy masowe, na których prowadzone było stoisko informacyjno-edukacyjne Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Pomimo stanu epidemii większość placówek przedszkolnych i szkolnych, w roku szkolnym 2020/2021 (zwłaszcza w drugim półroczu), zrealizowała inicjowane przez PPIS w Lipsku programy i kampanie prozdrowotne. Z uwagi na specyfikę pracy PSSE w Lipsku w 2021 roku (dalsza intensyfikacja działań walki z trwającą epidemią koronawirusa), zawieszono takie działania, jak np.: wystawa grzybów w WSSE w Warszawie pt. „Poznaj grzyby – unikniesz zatrucia” czy konkurs fotograficzny „Leśne Inspiracje”.

Opisane w opracowaniu programy edukacyjne, kampanie i akcje profilaktyczne będą kontynuowane w roku 2022, modyfikowane w oparciu o bieżące wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego i Mazowieckiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, w zależności od sytuacji epidemiologicznej w kraju, województwie i powiecie.

PODSUMOWANIE

W związku z kontynuacją działań związanych ze stanem zagrożenia epidemicznego i koniecznością skierowania wszystkich sił i zasobów kadrowych oraz technicznych do wykonywania zadań związanych z zabezpieczeniem epidemiologicznym oraz edukacją z zakresu zapobiegania zakażeniom koronawirusem SARS-CoV-2, działania kontrolne, wynikające m.in. z planu kontroli obiektów na rok 2021, w nadzorowanych obiektach zostały ograniczone.

W pierwszej kolejności podejmowane były działania w sytuacji bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia ludzkiego (przeprowadzono kontrole interwencyjne). Warto tu podkreślić, że organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej są kluczowym ogniwem procesu zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, co jest szczególnie istotne dla bezpieczeństwa zdrowotnego ludności w stanie epidemii wywołanej przez SARS-CoV-2. Skutkiem podejmowanych działań jest ochrona wielu istnień ludzkich przed zakażeniem i niejednokrotnie śmiercią w bólu i izolacji od najbliższych. Z tych powodów wszelka działalność nie związana bezpośrednio ze zwalczaniem SARS-CoV-2, w minionym roku, została ograniczona.

W dalszym ciągu pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Lipsku, oprócz działań podejmowanych we wspomnianym zakresie, dotyczącym mieszkańców powiatu lipskiego, cały czas wspomagają innych powiatowych inspektorów sanitarnych w województwie mazowieckim, zwłaszcza Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w M. St. Warszawie.